

se sídlem: Vrapická 53
272 03 Kladno

tel.: 312 285 533
sekretariat@ouvrapice.cz

IČ: 00507601
bank. spojení: 17934141/0100

Příloha č. 4

Školní program prevence a řešení šikany

Školní program prevence šikany vychází z Metodického pokynu ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení (č.j. MSMT-21149/2016) a je součástí školního Minimálního preventivního programu. Je vypracován v souladu s platným zněním Školního řádu.

I. Cíl programu

- vybudování školy jako bezpečného, respektujícího a spolupracujícího prostředí
- co nejčasnější odhalení a účinné řešení a vyřešení případného šikanování a jeho zárodků
- podpora pozitivních vzájemných vztahů mezi žáky navzájem a mezi žáky a učiteli jako základ prevence šikanování a násilí
- podpora solidarity a tolerance
- podpora vědomí sounáležitosti všech žáků a pracovníků školy
- vytváření podmínek pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy
- rozvoj spolupráce mezi žáky a jejich vzájemného respektu
- rozvíjení jednání všech zúčastněných v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince.

II. a) Odpovědnost školy

V souladu s ustanovením § 29 zákona školského zákona má škola jednoznačnou odpovědnost za žáky, je povinna zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Z tohoto důvodu musí pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předcházet, neprodleně řešit jeho případné projevy a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc. Z hlediska zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění (dále jen „trestných činů“)

- 1 vydírání (§ 235),
- 2 omezování osobní svobody (§ 213),
- 3 útisku (§ 237),
- 4 ublížení na zdraví (§ 221-224),
- 5 loupeže (§ 234),
- 6 násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (zvláště § 197a),
- 7 poškozování cizí věci (§ 257),
- 8 znásilnění (§ 241),
- 9 kuplířství (§ 204), a další

Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení případně nepřekažení trestného činu dle §168, 167 trestního zákona.

b) Odpovědnost za plnění programu

- tvorba a realizace programu – všichni pedagogičtí pracovníci
- koordinace programu školního metodika prevence
- celková realizace a hodnocení programu v kontextu práce školy – ředitel školy

školní metodik prevence (ŠMP)

- spoluvytváření Školního programu proti šikanování, podíl se na jeho realizaci
- komunikace s učiteli v oblasti primární prevence
- podání podnětů k možné nápravě v případě vzniklého problému
- spolupráce se specializovanými institucemi a organizacemi
- předávání informací týkajících se diagnostiky a řešení šikany
- doplňování školní knihovny o literaturu z oblasti problematiky násilného chování a šikanování.

výchovný poradce (VP)

- těsná spolupráce se školním metodikem prevence
- v případě odhalení šikanování návrh opatření, svolání výchovné komise, vedení individuálních konzultací se žáky a rodiči
- informace o možnostech odborné péče a další pomoci
- jednání s OSPOD
- případná konzultace problému se odbornými pracovišti

Pedagogové (třídní i netřídní učitelé, asistenti pedagoga)

- rozvoj kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností v rámci výuky
- odhalování šikany a vyšetřování počáteční šikany
- třídní učitelé – trvalý kontakt s rodiči žáků své třídy prostřednictvím třídních schůzek, osobních setkání, telefonického kontaktu apod.
- důsledné a systematické vedení žáků k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech, respektujících identitu a individualitu
- rozvíjení pozitivní mezilidské vztahy a úcty ke způsobu života druhého člověka vnímání vztahů mezi žáky a atmosféry v třídních kolektivech
- proškolení žáků a seznámení s Krizovým plánem v rámci třídnických hodin
- vzor chování a morálních vlastností pro žáky

Ředitel školy

- monitorování kontextu celé školy v dané oblasti
- personální a organizační opatření k soustavnému zlepšování vzájemného soužití ve škole
- v případě potřeby svolání výchovné komisi za účasti rodičů, pedagogů, pracovníků OSPOD, Policie ČR apod.

- odpovědnost za systémové aktivity školy v oblasti prevence šikanování a násilí vycházejících z komplexního pojetí preventivní strategie školy
- zajištění vzdělávání pracovníků školy k problematice šikanování

Zástupkyně ředitele školy

- zajištění dohledu pedagogických pracovníků nad žáky ve škole před vyučováním, o přestávkách mezi vyučovacími hodinami a při odjezdu žáků ze školy – v souladu s pracovním řádem
- zajištění, aby žáci i pedagogičtí pracovníci byli seznámeni s programem prevence a řešení šikany a proškoleni v dané oblasti patologického chování
- poskytnutí podrobného metodického postupu vydaného MŠMT na vyžádání všem pracovníkům školy

Školní psychologka

- následná psychologická intervence
- prevence u jednotlivých žáků dle potřeby

Všichni pracovníci školy

- monitorování případných projevů a zárodků šikany a jejich včasné podchycení
- okamžité ohlášení (i domnělé) šikany ŠMP a/nebo vedení školy

III. Charakteristika šikanování

- jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat jednotlivce nebo skupinu osob
- cílené a opakované fyzické a/nebo psychické útoky jednotlivce nebo skupiny osob vůči jedinci či skupině, kteří se neumí nebo nemohou bránit
- fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí (fyzická šikana)
- slovní útoky v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování (verbální šikana)
- smíšená šikana = kombinace fyzické a verbální šikany
- sexuální obtěžování, zneužívání
- kyberšikana - útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky a sociální sítě, apod.
- nepřímá podoba šikany - demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků
- závažnost, dlouhodobost, často celoživotní následky na duševní a tělesné zdraví oběti.

Šikana = každé chování, které splňuje tyto znaky:

- je cílené vůči jedinci nebo skupině
- je obvykle opakované, často dlouhodobé
- jeho záměrem je oběti ohrozit, ponížit či zastrašit
- oběť se mu neumí bránit a dlouhodobě trpí

Příklady přímých znaků šikany:

- soustavné posměšné poznámky, nadávky, hrubé žerty, hanlivá přezdívka na adresu určitého žáka; tento žák toto chování těžko snáší a trpí tím
- jednostranné vyžadování věcných či peněžních darů
- jeden žák vystupuje vůči druhému v roli „sluhy“ či „otroka“
- často opakované pošťuchování, strkání, údery, poškozování věcí, které žák neoplácí
- na žáka je vyvíjen nátlak k vykonávání nemorálních až trestných činů

Příklady nepřímých znaků šikany:

- žák (potenciálně šikanovaný) se o přestávkách zdržuje stranou od ostatních, nemá kamarády
- žák tráví přestávky v bezpečné blízkosti učitelů nebo mimo třídu. Vymýšlí si záminky, aby nemusel být ve třídě
- jeho prospěch se nevysvětlitelně zhoršuje, nesoustředí se na učení
- má často poškozené nebo rozházené věci, často se mu „záhadně“ ztrácí
- při týmových sportech bývá volen mezi posledními působí smutně, stísněně, často chybí z nejasných důvodů, nevolnost, bolení hlavy
- je nejistý a ustrašený

IV. Krizový plán pro případ vzniklé šikany

- a) **situace, kdy škola zvládne situaci řešit vlastními silami** - počáteční stádia šikanování a rámcový třídní program pro řešení zárodečného stádia šikanování.

Postup pedagogického pracovníka, který má podezření na šikanování

- 1 Konfrontuje svá pozorování s dalšími kolegy
- 2 Co nejdříve oznámí své podezření vedení školy, VP, ŠMP a konzultuje další postup
- 3 V soukromí vyslechne spolu s ŠMP více nezaujatých svědků případně konfrontuje svědky mezi sebou. Zaměří se hlavně na následující otázky: Kdo je obětí, popřípadě kolik obětí je? Kdo je agresorem, kolik agresorů je? Kdo z nich je iniciátor, kdo aktivní účastník šikanování, kdo je obětí a kdo agresorem? Co, kdy, kde a jak dělali agresori obětem? K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo? Jak dlouho šikana trvá?
- 4 Ve spolupráci se ŠMP se spojí s rodiči případné nezletilé oběti, konzultuje s nimi výskyt nepřímých znaků šikany. Požádá je o pomoc a spolupráci.
- 5 Vyslechne spolu se ŠMP oběť – citlivě, diskrétně, zaručí bezpečí a důvěrnost informací.
- 6 Zajistí ochranu oběti šikany.
- 7 Vyslechne v součinnosti se ŠMP agresory, případně konfrontuje agresory mezi sebou. Snaží se najít nejslabší článek, dovést agresory k přiznání či vzájemnému obvinění.
- 8 Požádá VP nebo vedení školy o svolání výchovné komise, která na základě shromážděných informací posoudí, kde se jedná o šikanu a jaký je stupeň její závažnosti a navrhne další postup v práci s obětí i agresorem i se třídou jako celkem.

- 9 Pokud je agresor nezletilý, seznámí jeho rodiče s danou situací, sdělí jim navrhovaná opatření a požádá je o spolupráci. Pokud odmítají, zváží oznámení na Policii ČR a orgánu sociálně právní ochrany dítěte.
 - 10 Seznámí rodiče oběti se situací, domluví se na opatřeních k nápravě vzniklé situace.
 - 11 Vysvětlí nebezpečí a důsledky šikany ve třídě, oznámí potrestání viníků. Třídu nadále pozorně sleduje a konzultuje postup se ŠMP.
 - 12 V případě, že šikanování oznámí rodiče, pracuje TU nebo ŠMP obdobně podle výše uvedených pravidel.
 - 13 Pokud rodiče informují školu o podezření na šikanování, je za odborné vyšetření záležitosti zodpovědný ředitel školy
 - 14 Při nápravě šikanování je zajištěna spolupráce vedení školy, ŠMP, výchovného poradce a dalších pedagogických pracovníků s rodinou jak oběti, tak agresora.
 - 15 Při jednání s rodiči dbají pedagogičtí pracovníci na taktní přístup a zejména na zachování důvěrnosti informací.
- b) **situace, kdy škola potřebuje pomoc „zvenčí“ a je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi a Policií ČR** (případy pokročilé a nestandardní šikany, výbuch násilí vůči oběti šikany)

- 1 Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění), ředitel školy oznámí neprodleně tuto skutečnost Policii ČR.
 - 2 Ředitel školy oznámí bez zbytečného odkladu orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka.
- c) S krizovým plánem jsou vždy na začátku školního roku prokazatelně seznámeni žáci TU

V. Spolupráce školy s dalšími institucemi

- školství - PPP, SVP, SPC
- zdravotnictví – dětské, obvodní a odborní lékaři, zařízení, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči
- sociální péče – OSPOD, oddělení sociální prevence

VI. Následná výchovná opatření

- následná práce s obětí (event. zprostředkování odborné péče) – TU, ŠMP, VP, školní psycholožka
- následná práce s agresorem (náhled na vlastní chování, motivy jednání, rodinné prostředí, event. zprostředkování odborné péče) - TU, ŠMP, VP, školní psycholožka
- potrestání agresorů – individuální dle Pravidel hodnocení a klasifikace, ŠŘ a rozhodnutí PR
- soustavná a dlouhodobá práce s celým třídním kolektivem
- mimořádně závažné případy – ředitel školy doporučí zákonným zástupcům nezletilého žáka dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP nebo realizaci

dobrovolného diagnostického pobytu žáka v místě příslušném diagnostickém ústavu. V závažných případech podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy.

VI. Aktivita školy v prevenci proti šikaně

- projekty zaměřené na prevenci nežádoucích jevů
- součinnost se žakovským parlamentem
- třídnické hodiny, třídní schůzky
- naplňování průřezových témat ve vyučovacích hodinách
- projektové dny
- prevence během přestávek
- důsledné dozory na rizikových místech a na mimoškolních akcích
- případná spolupráce s městskou policií a s asistenty prevence kriminality
- zajištění preventivního programu pro žáky

V Kladně, dne 1. září 2023

Mgr. Ivana Sedláková
ředitel školy

